

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Katedra pomocných věd historických a archivnictví

**DĚJEPISNÁ
OLYMPIÁDA**

**52. ročník –
2022/2023**

Okresní kolo – zadání II. kategorie

přidělené soutěžní číslo	bodý celkem

Jméno a příjmení:

Tematické zaměření ročníku: **„Rozdělený svět a Československo v něm -
1945-1992“**

Důležité upozornění – u každé otázky je rámeček, který uvádí maximální počet bodů za otázku, do prázdného políčka pak doplní porota získaný počet bodů. Celkem je možné získat **80 bodů**.

Úkol č. 1

A.

Pozorně si prohlédněte titulní stránku pionýrského časopisu a s její pomocí u následujících tvrzení zakroužkujte vždy jednu správnou odpověď.

- a) Jedná se o jarní číslo časopisu, které mimo jiné přináší informace o jedné z pionýrských akcí. **ANO / NE**
- b) Dívka z fotografie se nejspíše jmenuje: **MARTINOVSKÁ / MARIANA / NELZE URČIT.**
- c) Dívka z fotografie pravděpodobně pochází z okresu: **HRADEC NAD MORAVICÍ / ŽILINA / SEČ.**
- d) Dívka na fotografii nejspíše **ZASTÁVÁ / NEZASTÁVÁ** ve svém oddíle či pionýrské skupině nějakou funkci.
- e) Dívka na fotografii je oblečená do pracovního pionýrského kroje. **ANO / NE**
- f) Šátek, který má dívka kolem krku, nosili: **JEN JISKŘIČKY / JEN STARŠÍ ŽÁCI / VŠICHNI PIONÝŘI.**

Úkol č. 2

Věta v rámečku pochází z analýzy s názvem Spojené státy a Rusko, která se stala ve druhé polovině 40. let dvacátého století podkladem pro důležitý projev pronesený v americkém Kongresu.

„Hlavním posláním americké politiky vůči SSSR musí být dlouhodobé, trpělivé, ale tvrdé a rozhodné zadržování ruských expanzivních tendencí.“

Označte jméno autora této analýzy.

- a) D. Ackeson
- b) W. Clayton
- c) G. F. Kennan
- d) H. Truman

2	
---	--

Úkol č. 3

Na konci 40. let dvacátého století došlo v celé řadě evropských zemí k postupné likvidaci občanských společností. Zásadní podíl na těchto změnách měly komunistické strany. Kteří politici stáli v čele těchto stran? Přiřadte ke státu písmeno osobnosti. Dvě osobnosti nevyužijete.

1. v Maďarsku	1. -
2. v Jugoslávii	2. -
3. v Polsku	3. -
4. v Bulharsku	4. -

Nabídka osobností:

- a) J. B. Tito, b) M. Rákosi, c) G. Dimitrov, d) B. Bierut, e) V. Clementis,
f) G. Gheorghiu-Dej

4	
---	--

Úkol č. 4

Prohlédněte si dobře obrázek a vyřešte úkoly pod ním.

A.

Napište, kterého světadílu se navrhovaný plán primárně týkal:

1	
---	--

B.

Co bylo mimo jiné cílem tohoto plánu? Zakroužkujte právě jednu správnou odpověď.

- a) hospodářské oživení tohoto kontinentu
- b) zajištění námořní dopravy pro severní Evropu
- c) vojenská pomoc v případě napadení
- d) bipolární rozdělení kontinentu

1	
---	--

Úkol č. 5

V době tzv. mccarthismu byli obviněni z neamerické činnosti i významní američtí generálové. Koho z následujících představitelů americké armády obvinil senátor J. McCarthy neprávem? Vyberte právě dvě jména a zakroužkujte je.

- a) D. D. Eisenhower
- b) G. C. Marshall
- c) D. MacArthur
- d) B. Montgomery

2	
---	--

Úkol č. 6

Dobře si prohlédněte obrázek propagačního plakátu. Vyberte tři tvrzení, která s největší pravděpodobností odpovídají propagačním záměrům zadavatelů plakátu.

- a) Jednička na plakátě připomíná 1. květen, Svátek práce, který je slaven od roku 1890 na památku stávkový amerických dělníků v Chicagu 1. 5. 1886.
- b) Pětka upozorňuje na den, kdy vstoupila armáda generála Vlasova do Prahy, aby ji pomohla Rudé armádě osvobodit.
- c) Devítka označuje den posledního výstřelu druhé světové války na území někdejšího protektorátu Čechy a Morava.
- d) Všechny tři číslice dohromady označují slavná vojenská vítězství.
- e) Rudá pěticípá hvězda je symbolem socialismu a připomíná barvu krve prolité v boji.
- f) Vztažené ruce znamenají, že tyto dny patří k sobě, jsou vzájemně propojeny.

3	
---	--

Úkol č. 7

Doplňte z nabízených zkratk a zkratkových slov právě jeden výraz ke každému tvrzení. Dva výrazy zůstanou nevyužity. Pokud byste před listopadem 1989 chtěli...

...nahlásit krádež, zašli byste na místní oddělení

...obstarat luxusní zboží, zašli byste do jedné z prodejen

...se vdát nebo se oženit, zašli byste na matriku na

...si koupit zájezd, mohli byste si ho vybrat v kanceláři

...poslat dítě na tábor, poukaz byste získali od

Nabízené výrazy: SSM – MNV – Tuzex – VB – Čedok – ROH – PO

5	
---	--

Úkol č. 8

Z následujícího přehledu vyberte právě čtyři události, které proběhly před vypuknutím války v Koreji.

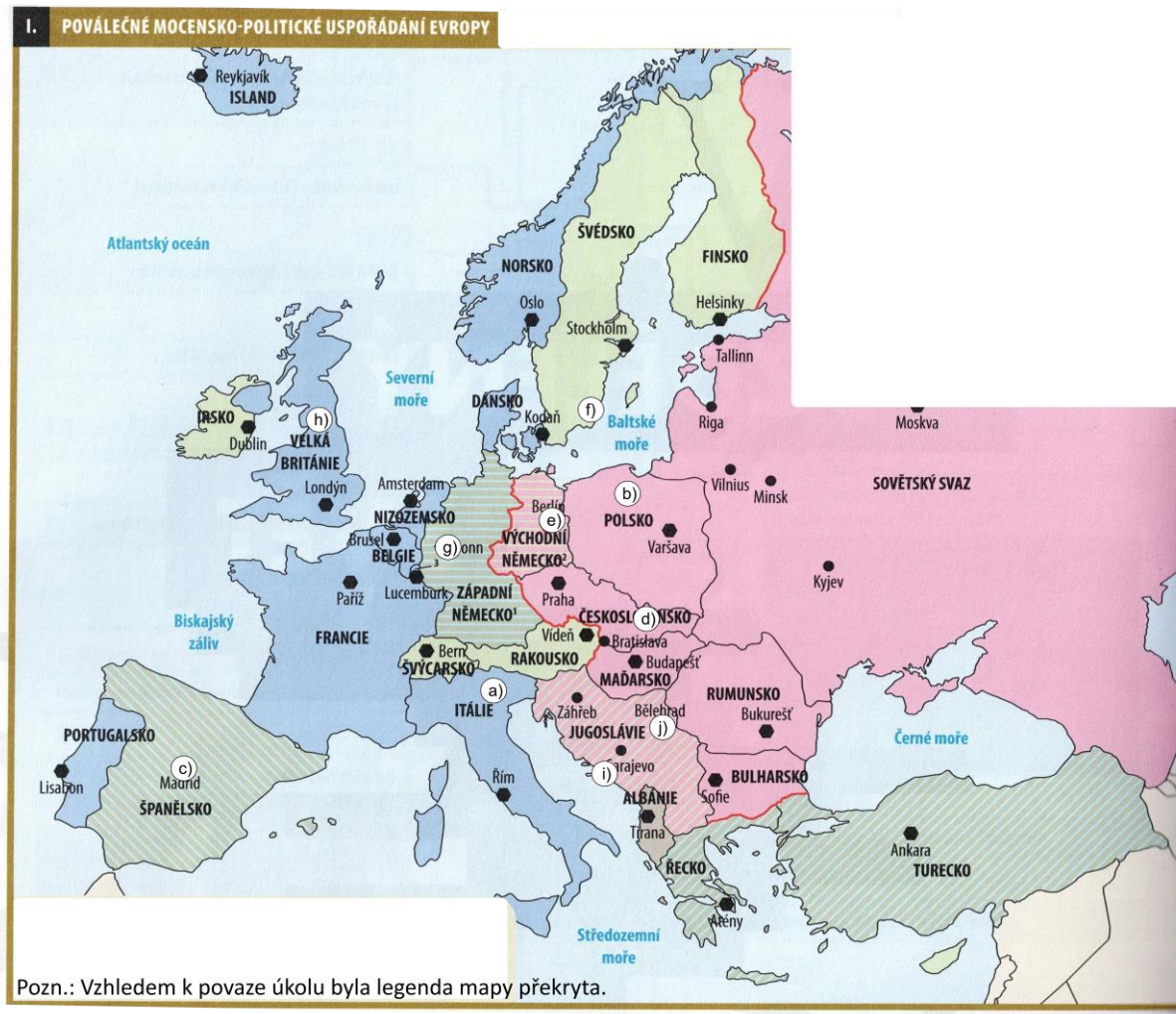
- a) vytvoření Varšavské smlouvy
- b) založení NATO
- c) vznik Německé demokratické republiky
- d) vyhlášení státu Izrael
- e) začátek „kulturní revoluce“ v Číně
- f) uchopení moci Rudými Khmery v Kambodži
- g) konání Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě
- h) vyhlášení Trumanovy doktríny

4	
---	--

Úkol č. 9

K jednotlivým zadáním z následující stránky přiřaďte z mapy přesně tolik příslušných písmen s označením míst, kolik je požadováno. A to tak, aby místa odpovídala historickým skutečnostem z let 1950–1989. Pozor, každé písmeno musíte použít alespoň jednou, některá písmena použijete vícekrát.

Pozn.: Pokud k některému zadání napíšete více písmen, než je požadováno, odpověď se u tohoto bodu bude počítat jako chybná.

1. Dvě místa, kam jste mohli vyrazit na podnikovou rekreaci ROH – _____
2. Jedno místo, kudy procházela železná opona – _____
3. Dvě místa, která leží v zakládajícím státu NATO – _____
4. Dvě místa, která leží ve státě zakládajícím Varšavskou smlouvu – _____
5. Jedno místo, které leží v neutrálním státě – _____
6. Dvě místa, která leží ve státech přistoupivších k NATO po roce 1952 – _____
7. Jedno místo, které leží ve státě východního bloku, který nebyl členem Varšavské smlouvy – _____
8. Jedno místo, kam bylo možné z Československa vycestovat jen s platným pasem bez dalšího množství potřebných potvrzení – _____

Úkol č. 10

Ve 40. a 50. letech 20. století probíhaly v zemích východního bloku politické procesy, které se nevyhnuly ani stranickým špičkám. Odpovězte na následující otázky.

A.

Co bylo cílem likvidace politických špiček? Vyberte právě tři odpovědi.

- a) vyvolání strachu
- b) likvidace opozice uvnitř strany
- c) odstranění kolaborantů
- d) nastolení jednotného názoru ve vedení

3	
----------	--

B.

Kteří z představitelů evropských zemí skončili ve 40. a 50. letech 20. století na popravě? Vyberte právě tři.

- a) László Rajk
- b) Trajčo Kostov
- c) Wladyslaw Gomulka
- d) Rudolf Slánský
- e) Georgi Dimitrov

3	
----------	--

C.

Označte ta dvě tvrzení, která popisují společné rysy politických procesů ve východoevropských zemích.

- a) Měly ukázat špičkám komunistických stran, že rozhodující není pravda a spravedlnost, ale vůle Kremlu a názor sovětských poradců.
- b) Jejich prvním cílem ve všech zemích byli soukromě hospodařící zemědělci.
- c) Tresty smrti, které v nich byly vyneseny, měly mít exemplární dopad v mezinárodním měřítku.
- d) Mezi odsouzenými byly záměrně také členky ústředních výborů komunistických stran s malými dětmi.
- e) V každém z těchto procesů byl několika souzeným cíleně výrazně snížen navržený trest odnětí svobody.

2	
----------	--

Úkol č. 11

Původní představy těch, kteří 14. 5. 1955 podepsali Varšavskou smlouvu, o možném prostoru pro vlastní názory brzy vyprchaly. Tuto skutečnost také zachytil autor následujícího obrázku.

Napište, který předmět na obrázku zachycuje podřízenost všech SSSR.

Odpověď: _____

1	
---	--

Úkol č. 12

A.

V roce 1956 došlo k několika důležitým událostem v Polsku i v Maďarsku, které se projeví i v dalším vývoji zemí tzv. východního bloku. S nimi jsou spojeny i některé důležité pojmy. K pojmům přiřaďte jejich vysvětlení.

Pojmy:

1. restalinizace	1. - ____
2. intervence	2. - ____
3. represe	3. - ____
4. NKVD	4. - ____
5. monstrproces	5. - ____
6. gulášový komunismus	6. - ____

Vysvětlení pojmů:

- Velký, silně mediálně sledovaný soudní proces často s velkým počtem obžalovaných, který bývá postaven na vykonstruovaném základě. Jeho cílem je ovlivnit politickou atmosféru v zemi a je typický pro nedemokratické státy.
- Jedná se o označení jedné podoby maďarského režimu po potlačení povstání, zejména pak od počátku šedesátých let. Typickým znakem pro tento režim byla jistá liberalizace života, větší osobní svoboda obyvatel a příklon ke konzumnímu stylu života.

- c) Aktivita prvního tajemníka Maďarské strany pracujících Mátyáse Rákosiho, která se snažila co nejvíce napodobovat stalinský režim v Maďarsku po pádu Imre Nagye.
- d) V obecné rovině jde o užívání násilí s účelem potlačení uskutečňovaného nebo možného nežádoucího chování. V naší souvislosti pak jde o „potrestání“ obyvatelstva za účast na povstání proti komunistickému režimu v Maďarsku.
- e) V tomto případě zásah cizí armády na území jiné země, konkrétně je tím myšlen vstup sovětské armády do Maďarska v roce 1956 pod vedením maršála Koněva.
- f) Tato centrální státní organizace působila v letech 1934-1946 v Sovětském svazu. Zabývala se vnitřní bezpečností, střežením hranic, rozvědkou i kontrarozvědkou, spravovala věznice a pracovní tábory, věnovala se i požární ochraně a evidenci obyvatel.

6	
---	--

B.

Který z uvedených maďarských politiků spolupracoval s NKVD? Označte jeho jméno.

- a) László Rajk
- b) János Kádár
- c) Imre Nagy
- d) Mátyás Rákosi

2	
---	--

Úkol č. 13

Přečtěte si několik tvrzení o postoji západních států k dění v Československu v roce 1968. Rozhodněte o každém z nich, zda odpovídá (zakroužkujte ANO), či neodpovídá (zakroužkujte NE) jejich reakci na události v ČSSR.

- a) Západní levice vítala „socialismus s lidskou tváří v ČSSR”. ANO – NE
- b) USA a SRN se obávaly negativního vlivu krize mezi Prahou a Moskvou na americko – sovětské vztahy. ANO – NE
- c) Řada francouzských politiků souzněla s kritikou sovětského postupu. ANO – NE
- d) V konečném důsledku západní mocnosti de facto akceptovaly tzv. Brežněvovu doktrínu o omezené suverenitě východoevropských zemí. ANO – NE

4	
---	--

Úkol č. 14

K obrázku vyberte právě tři události, které s největší pravděpodobností souvisejí se zachycenou situací.

- a) jeden z ropných šoků ze 70. let 20. století
- b) íránská krize v 70. letech 20. století
- c) osamostatnění Indie v roce 1947
- d) zapojení USA do jomkipurské války
- e) tzv. kubánská raketová krize

3	
---	--

Úkol č. 15

Komunistická ideologie byla mezi obyvatelstvem šířena také prostřednictvím tzv. příležitostné poezie. Známi prorežimní básníci publikovali v novinách své verše oslavující některé vybrané události.

Přečtěte si báseň Miroslava Floriana publikovanou v roce 1974 a odpovězte na otázky.

<i>Únorový sníh</i> <i>Huňatý snížku, jen se syp,</i> <i>když vítr mraky rozpárá -</i> <i>svítíš jak květ</i> <i>na větvích lip,</i> <i>jak třepetavá fanfára.</i>	<i>Na parky padej, na schody,</i> <i>do ulic plných vlajkoslávy,</i> <i>v nichž prozpěvují průvody</i> <i>jak jarně rozbouřené splavy.</i> <i>Už neplatí, co zastara,</i> <i>a Zem má trochu jinou dráhu;</i> <i>padej si na pole i Prahu -</i> <i>náš Únor patří do jara!</i>
---	---

A.

Proč jsou ulice plné vlajkoslávy? Vyberte jednu správnou odpověď.

- a) V oknech a na ulicích v únoru 1974 ještě zůstala slavnostní vánoční výzdoba.
- b) Výzdoba v oknech a na ulicích v únoru 1974 připomínala oslavy svátku zamilovaných – svatého Valentýna, který se 14. 2. 1974 slavil v Československu poprvé.
- c) Výzdoba v oknech a na ulicích v únoru 1974 připomínala den 25. 2. 1948, kdy prezident přijal demisi 12 ministrů a jmenoval novou vládu Národní fronty na základě návrhu Klementa Gottwalda.
- d) Pražské ulice byly nově osvětleny inovovaným elektrickým osvětlením u příležitosti otevření dalších stanic pražského metra v únoru 1974.

1	
---	--

B.

Koho myslí autor textu slovem „náš“ v posledním verši básně? Vyberte jednu správnou odpověď.

- a) Všechny lidi na celém světě.
- b) Obyvatelstvo Československa.
- c) Zejména Pražany.
- d) Všechny, kteří oslavují v průvodu.

1	
---	--

C.

Proč patří Únor do jara? Vyberte dvě správné odpovědi.

- a) Jednalo se o mimořádně teplý měsíc a od března byla velká obleva.
- b) Došlo ke změně politického režimu v zemi.
- c) Začaly přípravy na velké změny režimu, ke kterým došlo v dubnu a v květnu.
- d) Jaro znamená budoucí spravedlivý svět, ve který autor textu doufá.

1	
---	--

Úkol č. 16

Od konce padesátých let 20. století soupeřily SSSR a USA ve výzkumu a dobývání kosmického prostoru. Obě strany do něj investovaly velké množství finančních prostředků, ale také lidského úsilí. Do tabulky dopište zkratku velmoci, která jako první:

Událost	vypustila vesmírnou družici do vesmíru	vyslala do kosmu živého tvora	měla ve vesmíru svého kosmonauta	umožnila ženě se podívat do vesmíru	mohla uvidět svého občana na Měsíci	úspěšně zrealizovala let prvního raketoplánu
Země stojící za úspěchem dané události						

Úkol č. 17

6

Prohlédněte si dvě dobové fotografie akcí, které spolu úzce souvisí, a vypracujte úkoly.

A.

Představte si, že o každé z fotografií hovoří jedna z žen, které jsou na nich zachyceny. S ohledem na historické skutečnosti přiřadte ke každé fotografii právě tři výpovědi, které by o ní ta žena z fotografie mohla říci. Pozor, dvě tvrzení jsou tu navíc.

Číslo fotografie		Tvrzení		
1				
2				

Tvrzení:

- a) Takové akce se pravidelně opakovaly každých deset let a já se na ně vždycky těšila, protože jsem měla šanci, že si tam koupím banány. Ta poslední se konala v roce 1990.
- b) Maminka mi říkala, že název této akce pochází z roku 1921, kdy ho někdo vymyslel tak, aby to znělo světově a zároveň neslo symboliku vzdoru proti utlačovatelům.
- c) Téhle akce v roce 1938 jsem se účastnila. A pak ještě jednou té samé po deseti letech. Babička mi říkala, že první taková akce se konala už v roce 1882.
- d) Chvíli to už vypadalo, že by i můj syn mohl zažít podobnou atmosféru vzájemné podpory i navzdory vnějším politickým okolnostem. Ale jak to všechno opatrně začalo, tak to okupací zase skončilo.
- e) Můj strejda se chtěl jako kluk podobné akce taky účastnit, ale v sedmdesátém roce se prý organizátoři báli, aby někdo průběh nějak nenarušil. Nakonec to celé zrušili a on se mohl předvést jen v místní tělocvičně.
- f) Ve škole jsme se učili, že celá akce je demonstrací naší jednoty a lásky k vlasti i straně.
- g) Ten, kdo byl ve cvičení nejlepší, měl šanci, že ho vyberou a své umění ještě několikrát předvede i na dalších podobných akcích ve spřátelených zemích. Jednou mi to uteklo jen o vlasek.
- h) Tak moc jsem chtěla cvičit, že jsem se přihlásila do družstva žen i na další plánovanou akci, podobnou té naší. Ale protože se jim nelíbil můj původ, oni tomu říkají kádrový profil, nevzali mě.

3	
---	--

B.

Ke každé fotografii napište název akce, o které se ženy zmiňovaly.

Obr. 1 _____

Obr. 2 _____

2	
---	--

C.

Obě akce spojovalo jedno místo konání – ve své době rozlohou největší stadion na světě. Napište, jak se tento stadion jmenuje a ve kterém městě se nachází.

Název: _____

Město: _____

1	
---	--

D.

V roce 1985 na této akci zazněla píseň Poupata. Ta se záhy stala hitem. Kdo je autorem následujících veršů? Vyberte jednu správnou odpověď.

„Krásný úděl máte dnes, kráčet k zítřku, žít a kvést. Krásný úděl před očima růst, vzhůru k výškám, každou chvíli kus.“
--

- a) Karel Svoboda
- b) Michal David
- c) Karel Gott
- d) Pavel Vrba

1	
---	--

Úkol č. 18

Představte si, že jste redaktor píšící do novin článek na historické téma. Z nabízených možností vyberte ke každé fotografii právě jedno téma článku, ke kterému byste tuto fotografii mohli jednoznačně použít jako dobovou ilustraci.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 1 –

Obr. 2 –

Obr. 3 –

- Článek píšící o československém undergroundu.
- Článek zaměřený na počátky studené války a bipolární rozdělení světa.
- Článek zabývající se začleněním Československa do tzv. východního bloku.
- Článek popisující rozpad východního mocenského bloku.
- Článek pojednávající o událostech následujících po pražském jaru.

Úkol č. 19

3

Prohlédněte si obrázky a přečtěte si text pod zadáním. Pak teprve doplňte správná čísla obrázků do vyprávění žáka deváté třídy ZŠ.

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Vyprávění:

Když jsme s jednou naší starší paní učitelkou uklízeli kabinet, našli jsme tam v rohu pod oknem tři staré zaprášené státní znaky. Paní učitelka nám k nim řekla následující informace.

Když šla do první třídy, tak právě v Maďarsku bylo velké povstání. To vedle tabule visel znak _____.

Když byla v páté třídě, tak jim pan školník vyměnil na stěně starý znak za znak _____.
A po sametové revoluci, to už sama učila, ho ten samý pan školník asi na dva roky vyměnil za znak _____.

3	
---	--

Celkem:

80	
----	--

Rozřazovací otázka:

O každém z tvrzení rozhodněte, zda je pravdivé (ANO), či nepravdivé (NE). Odpověď zakroužkujte.

- a) Miroslav Švandrlík napsal román Černí baroni pojednávající o jednom z vojenských útvarů československé armády. **ANO / NE**
- b) V roce 1949 se na ostrov Tchaj-wan uchýlila armáda Čínské republiky, která se vyhrazovala proti vládě Čínské lidové republiky na pevninské Číně. **ANO / NE**
- c) Po druhé světové válce se většina japonského území dostala do americké sféry vlivu. **ANO / NE**
- d) Bratři Ctirad a Josef Mašínové byli jako váleční veteráni komunistickým režimem tvrdě perzekuováni. **ANO / NE**
- e) Kádárismus je označení pro období po potlačeném protikomunistickém povstání v Jugoslávii. **ANO / NE**
- f) Rok 1960 byl vyhlášen jako rok Afriky, protože v tomto roce se sem mohlo vrátit mnoho nově zrovnoprávněných Afroameričanů. **ANO / NE**
- g) Jednou z prvních sportovních událostí celosvětově sledovaných v televizi bylo mistrovství světa ve fotbale konané v Anglii roku 1966. Anglie zde zvítězila. **ANO / NE**
- h) Pop-art je umělecký směr vzniklý na přelomu 50. a 60. let. Jedním z jeho předních představitelů je Andy Warhol. **ANO / NE**
- i) Přímo v USA probíhaly velké protesty proti válce ve Vietnamu. Protesty vyvrcholily v roce 1968, ale válka trvala ještě několik dalších let. **ANO / NE**
- j) Muži mezi 25–35, kteří byli ve svém zaměstnání až nadprůměrně dobře placeni a dávali to okázale najevo, se v 80. letech v USA nazývali yuppies. **ANO / NE**

10	
----	--